

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการเปรียบเทียบการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของเกษตรกรชาวเขาเผ่าม้ง และเผ่ากะเหรี่ยง ในเขตศูนย์พัฒนาโครงการหลวงอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของเกษตรกรชาวเขาเผ่าม้งและเผ่ากะเหรี่ยง ตลอดจนปัญหา และความต้องการ

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ เกษตรกรชาวเขาเผ่าม้งและเผ่ากะเหรี่ยง ในเขตศูนย์พัฒนาโครงการหลวงอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวนทั้งหมด 170 ราย ที่ได้ทำการสุ่มตัวอย่าง โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเพื่อการสัมภาษณ์ เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วจึงนำมาวิเคราะห์ ทางสถิติโดยใช้ค่า ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าไคสแควร์ และค่า t-test ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม และอื่น ๆ ของเกษตรกรชาวเขาเผ่าม้งและเผ่ากะเหรี่ยง

เกษตรกรชาวเขาเผ่าม้ง ร้อยละ 36.36 มีอายุอยู่ในกลุ่มระหว่าง 21 – 30 ปี และ 31–40 ปี โดยเกษตรกรชาวเขาเผ่าม้งที่ทำการศึกษาน้อยที่สุด 21 ปี และอายุมากที่สุด 78 ปี อายุเฉลี่ย 34.26 ปี ส่วนเกษตรกรชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ร้อยละ 51.30 มีอายุระหว่าง 31–40 ปี เกษตรกรชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงมีอายุน้อยที่สุด 21 ปี และอายุมากที่สุด 78 ปี อายุเฉลี่ย 34.61 ปี

เกษตรกรชาวเขาเผ่าม้งส่วนใหญ่ ร้อยละ 63.64 นับถือศาสนาคริสต์ และเกษตรกรชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ส่วนใหญ่ร้อยละ 75.65 นับถือศาสนาพุทธ

ความเข้าใจในการพูดภาษาไทยเกษตรกรชาวเขาเผ่าม้ง ส่วนใหญ่ร้อยละ 98.18 พูดได้เข้าใจ และเกษตรกรชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ส่วนใหญ่ร้อยละ 89.57 พูดได้เข้าใจ ในด้านความเข้าใจในการเขียนภาษาไทย เกษตรกรชาวเขาเผ่าม้ง ส่วนใหญ่ร้อยละ 56.36 สามารถเขียนภาษาไทยได้ และเกษตรกรชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ส่วนใหญ่ร้อยละ 60.87 สามารถเขียนภาษาไทยได้

รายได้รวมของครัวเรือน ของเกษตรกรชาวเขาเผ่าม้งเฉลี่ยในปี 2543 มีรายได้เฉลี่ย 93,161.64 บาท ส่วนรายได้รวมของครัวเรือน ของเกษตรกรชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงมีรายได้เฉลี่ย 26,053.22 บาท

จำนวนสมาชิกในครัวเรือนของเกษตรกรชาวเขาเผ่าม้ง ส่วนใหญ่ร้อยละ 45.45 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 7 – 9 คน ร้อยละ 7.27 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมากกว่า 10 คนขึ้นไป จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 6.31 คน ส่วนเกษตรกรชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ส่วนใหญ่ร้อยละ 63.48 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4 – 6 คน ร้อยละ 13.91 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 1 - 3 คน จำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 5.04 คน

พื้นที่การเกษตรที่ครอบครองอยู่ ของเกษตรกรชาวเขาเผ่าม้ง ส่วนใหญ่ร้อยละ 50.91 มีพื้นที่การเกษตรถือครองอยู่ไม่เกิน 5 ไร่ มีพื้นที่การเกษตรที่ครอบครองอยู่เฉลี่ย 7.39 ไร่ ส่วนเกษตรกรชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ส่วนใหญ่ร้อยละ 61.74 มีพื้นที่การเกษตรถือครองอยู่ไม่เกิน 5 ไร่ มีพื้นที่การเกษตรที่ครอบครองอยู่เฉลี่ย 6.83 ไร่

ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ของเกษตรกรชาวเขาเผ่าม้ง ส่วนใหญ่ร้อยละ 38.18 อาศัยอยู่ในพื้นที่เป็นเวลา 11–20 ปี โดยมีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เฉลี่ย 28.49 ปี ส่วนเกษตรกรชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ส่วนใหญ่ร้อยละ 29.57 อาศัยอยู่ในพื้นที่เป็นเวลา 21–30 ปี โดยมีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เฉลี่ย 30.10 ปี

การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของเกษตรกรชาวเขาเผ่าม้ง จากสื่อโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วิทยุ หอกระจายข่าว ไปสเตอร์ และสื่ออื่นๆ (เจ้าหน้าที่ป่าไม้อบรม) เฉลี่ย 9.27 ครั้ง/ปี ส่วนเกษตรกรชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง การได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เฉลี่ย 9.71 ครั้ง/ปี

การเข้าร่วมสมาชิกองค์กรหมู่บ้าน ของเกษตรกรชาวเขาเผ่าม้ง ส่วนใหญ่ร้อยละ 61.82 เป็นสมาชิก ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) ร้อยละ 100 ไม่ได้เป็นสมาชิกไทยอาสาพัฒนาป้องกันชาติ (ทสปช.) และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ส่วนเกษตรกรชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ส่วนใหญ่ร้อยละ 48.70 เป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) ร้อยละ 100 ไม่ได้เป็นสมาชิก (อปปร.)

ความพอใจและศรัทธาในตัวแทนเจ้าหน้าที่ป่าไม้และผู้นำในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของเกษตรกรชาวเขาเผ่าม้ง ร้อยละ 69.09 พอใจในระดับปานกลาง ส่วนเกษตรกรชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ร้อยละ 85.22 พอใจและศรัทธาในตัวแทนเจ้าหน้าที่ป่าไม้และผู้นำในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ในระดับปานกลาง

การพบปะกับชาวเมือง (การเข้าตัวเมือง) การเข้ามาในตัวเมืองจอมทองและตัวเมืองเชียงใหม่ ของเกษตรกรชาวเขาเผ่าม้ง ส่วนใหญ่ร้อยละ 98.18 เข้ามาในตัวเมือง 2 ครั้ง/เดือน ร้อยละ 1.82 เข้ามาในตัวเมือง 3 ครั้ง /เดือน โดยเข้ามาในตัวเมืองเฉลี่ย 2.02 ครั้ง/เดือน ส่วน

เกษตรกรชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ส่วนใหญ่ร้อยละ 56.52 เข้ามาในตัวเมือง 2 ครั้ง/เดือน ร้อยละ 0.87 เข้ามาในตัวเมือง 5 ครั้ง/เดือน โดยเข้ามาในตัวเมืองเฉลี่ย 1.80 ครั้ง/เดือน

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเกษตรเชิงอนุรักษ์ทรัพยากรบนที่สูง ของเกษตรกรชาวเขาเผ่าม้งมีคะแนนเฉลี่ย 9.55 คะแนน โดยได้คะแนนจากการตอบคำถามวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเกษตรเชิงอนุรักษ์ทรัพยากรบนที่สูง มีคะแนนต่ำสุด 8 คะแนน และสูงสุด 10 คะแนนเต็ม ส่วนเกษตรกรชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง มีคะแนนเฉลี่ย 7.91 คะแนน มีคะแนนต่ำสุด 4 คะแนน และสูงสุด 10 คะแนนเต็ม

2. ข้อมูลเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของเกษตรกรชาวเขาเผ่าม้งและเผ่ากะเหรี่ยง

พบว่าเกษตรกรชาวเขาเผ่าม้ง มีการปฏิบัติเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในระดับปานกลาง โดยมีค่าระดับการปฏิบัติเฉลี่ยรวม 1.95 ซึ่งแยกรายประเด็น ได้แก่ การป้องกันรักษาป่า มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง มีค่าระดับการปฏิบัติเฉลี่ย 1.72 การปลูกป่ามีการปฏิบัติในระดับปานกลาง มีค่าระดับการปฏิบัติเฉลี่ย 2.05 การป้องกันไฟป่า มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง มีค่าระดับการปฏิบัติเฉลี่ย 2.05 การเผยแพร่ความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง มีค่าระดับการปฏิบัติเฉลี่ย 1.98 และการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง มีค่าระดับการปฏิบัติเฉลี่ย 1.97

ส่วนเกษตรกรชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง มีการปฏิบัติเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในระดับปานกลาง โดยมีค่าระดับการปฏิบัติเฉลี่ยรวม 2.17 ซึ่งแยกรายประเด็น ได้แก่ การป้องกันรักษาป่า มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง มีค่าระดับการปฏิบัติเฉลี่ย 2.15 การปลูกป่ามีการปฏิบัติในระดับปานกลาง มีค่าระดับการปฏิบัติเฉลี่ย 2.03 การป้องกันไฟป่า มีการปฏิบัติในระดับมาก มีค่าระดับการปฏิบัติเฉลี่ย 2.50 การเผยแพร่ความรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง มีค่าระดับการปฏิบัติเฉลี่ย 2.13 และการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง มีค่าระดับการปฏิบัติเฉลี่ย 2.05

3. การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม และอื่น ๆ กับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของเกษตรกรชาวเขาเผ่าม้งและเผ่ากะเหรี่ยง

ความสัมพันธ์ระหว่างการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้กับตัวแปรอิสระต่างๆ คือ อายุ , ศาสนา , ความเข้าใจภาษา , รายได้ของครอบครัว,จำนวนสมาชิกในครอบครัว, จำนวนที่ดินที่ครอบครองอยู่, ระยะเวลาที่อาศัยในพื้นที่, การได้รับข้อมูลข่าวสาร, การเข้าร่วมสมาชิกองค์กรหมู่บ้าน, ความพอใจและศรัทธาในตัวเจ้าหน้าที่ป่าไม้ และผู้นำในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้, การติดต่อกับบุคคลภายใน

นอก และ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเกษตรเชิงอนุรักษ์ทรัพยากรบนที่สูง ของเกษตรกรชาวเขาเผ่าม้ง โดยรวมแล้วไม่มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนของเกษตรกรชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง พบว่าระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเกษตรเชิงอนุรักษ์ทรัพยากรบนที่สูง มีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระดับ 0.05 ส่วนการเข้าร่วมสมาชิกองค์กรหมู่บ้าน มีความสัมพันธ์กับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01

4. ผลการทดสอบสมมติฐาน

จากการศึกษา การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของเกษตรกรชาวเขาเผ่าม้ง และเผ่ากะเหรี่ยง พบว่า การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของเกษตรกรชาวเขาเผ่าม้งและเผ่ากะเหรี่ยง ในเขตศูนย์พัฒนาโครงการหลวงอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 0.01 ($t = -2.92^{**}$)

ประเด็นการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของเกษตรกรชาวเขาเผ่าม้งและเผ่ากะเหรี่ยง ในเขตศูนย์พัฒนาโครงการหลวงอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ ที่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ การร่วมกำหนดขอบเขตแหล่งที่ทำกินของหมู่บ้าน การตรวจพื้นที่ป่าไม้ในเขตรับผิดชอบของหมู่บ้าน การร่วมกันผู้บุกรุกแผ้วถางป่าในเขตรับผิดชอบของหมู่บ้าน การทำการปลูกป่าเพื่อใช้เป็นป่าชุมชนของหมู่บ้าน การปลูกต้นไม้ตามโครงการปลูกป่าของรัฐ การดูแลบำรุงรักษาต้นไม้ที่ทำการปลูก การตรวจตราควบคุมป้องกันมิให้เกิดไฟป่า การดับไฟป่าเมื่อเกิดไฟป่าขึ้น การทำแนวป้องกันไฟป่ารอบหมู่บ้านหรือที่ทำกิน การอำนวยความสะดวกและประสานงานแก่เจ้าหน้าที่ในการป้องกันไฟป่า การรายงานผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่เมื่อเกิดไฟป่า แนะนำเพื่อนบ้านให้ทราบถึงอันตรายอันเกิดจากไฟป่า การประชาสัมพันธ์เพื่อนบ้านมิให้บุกรุกตัดต้นไม้ทำลายป่า การประชาสัมพันธ์เพื่อนบ้านมิให้กระทำความผิดกฎหมายป่าไม้ การประชาสัมพันธ์เพื่อนบ้านให้ร่วมกันปลูกป่าตามนโยบายของรัฐ และการชักชวนเพื่อนบ้านให้เข้าร่วมพิธีกรรมในการอนุรักษ์ป่าไม้ของหมู่บ้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของเกษตรกรชาวเขาเผ่าม้งและเผ่ากะเหรี่ยง ในประเด็นที่ไม่แตกต่างกัน ได้แก่ การอำนวยความสะดวกและประสานงานแก่เจ้าหน้าที่ ในการป้องกันรักษาป่าไม้ การรายงานผู้นำชุมชนและเจ้าหน้าที่เมื่อพบเห็นผู้บุกรุกตัดต้นไม้ทำลายป่าในหมู่บ้าน การปลูกต้นไม้ในที่ดินที่ครอบครองหรือเป็นเจ้าของอยู่ ปลูกต้นไม้ในพื้นที่ป่าที่ถูกบุกรุกแผ้วถาง การแนะนำเพื่อนบ้านให้ทราบถึงประโยชน์ของป่าไม้และโทษอันเกิดจากการตัดต้นไม้ทำลายป่า การเผยแพร่ความรู้และปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์ป่าไม้ให้แก่ลูกหลาน การแนะนำความรู้ให้แก่เพื่อนบ้านในการใช้สารเคมี ในการเกษตรและรู้ถึงประโยชน์และโทษของการใช้

สารเคมี และการประชาสัมพันธ์ และช่วยจัดกิจกรรมในการอนุรักษ์ป่าไม้ของหมู่บ้านและของรัฐ ซึ่งสรุปได้ว่าเกษตรกรชาวเขาเผ่าเหียงจะมีการปฏิบัติในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มากกว่าเกษตรกรชาวเขาเผ่าม้ง โดยเฉพาะประเด็นการป้องกันไฟป่า การป้องกันรักษาป่า และการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ส่วนประเด็นการปลูกป่า และการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ พบว่า การปฏิบัติของเกษตรกรชาวเขาทั้งสองเผ่าไม่มีความแตกต่างกัน นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าเกษตรกรชาวเขาเผ่าม้งมีการปลูกพืชในระบบเชิงเดี่ยว ส่วนเกษตรกรชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงจะมีการปลูกพืชในระบบไร่หมุนเวียนด้วย

5. ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหา ความต้องการ และข้อเสนอแนะ ของเกษตรกรชาวเขาเผ่าม้ง และเผ่ากะเหรี่ยง

จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรชาวเขาเผ่าม้ง ส่วนใหญ่ร้อยละ 29.6 คิดว่าปัญหาการลักลอบตัดต้นไม้ทำลายป่า เพื่อมาสร้างบ้าน และเป็นพื้น ใช้สอย ของเกษตรกรชาวเขาเอง เป็นปัญหาที่สำคัญ และควรรีบแก้ไขมากที่สุด โดยร้อยละ 20.1 ต้องการให้มีการเผยแพร่ความรู้และส่งเสริมการอนุรักษ์ป่าไม้แก่ชาวเขา ของเจ้าหน้าที่ป่าไม้ เป็นความต้องการอย่างยิ่งของเกษตรกรชาวเขาเผ่าม้ง และมีข้อเสนอแนะ ให้ควรมีการจัดอบรม ให้ความรู้ จัดกิจกรรม และจัดสื่อที่เหมาะสมในการการอนุรักษ์ โดยมีการจัดสรรงบประมาณมาสนับสนุน ในกิจกรรมต่างๆ ในการอนุรักษ์ และควรจัดสรรพื้นที่ป่าไม้และพื้นที่ทำกินของเกษตรกรให้ชัดเจน ซึ่งเจ้าหน้าที่ป่าไม้ก็ควรมาศึกษาและทำความเข้าใจกับชาวบ้านด้วย ส่วนเกษตรกรชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ส่วนใหญ่ร้อยละ 26.7 คิดว่าปัญหาไฟป่า ในช่วงฤดูแล้งดูกลามอย่างไม่มีขอบเขต เป็นปัญหาที่สำคัญและควรรีบแก้ไขมากที่สุด โดยร้อยละ 23.0 ต้องการ ให้มีการจัดสรร พื้นที่ทำกินให้แก่ชาวบ้าน เป็นความต้องการอย่างยิ่ง ของเกษตรกรชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง และมีข้อเสนอแนะ ให้หน่วยงานราชการ มาคอยดูแลเอาใจใส่ชาวบ้าน และสนับสนุน การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชาวเขา โดยอาจจะเป็นงบประมาณเครื่องมือในการอนุรักษ์ และจัดกิจกรรมในการอนุรักษ์ป่าไม้ ซึ่งก็ควรแบ่งพื้นที่ป่าทำกิน และพื้นที่ป่าอนุรักษ์ให้ชัดเจน เพื่อที่จำทำการอนุรักษ์และมีการดูแลรักษาป่าด้วย

อภิปรายผล

จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรชาวเขาเผ่าม้งส่วนใหญ่ มีการปฏิบัติเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในระดับปานกลาง โดยประเด็นการป้องกันรักษาป่า การปลูกป่า การป้องกันไฟป่า การเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง กล่าวได้ว่า เกษตรกรชาวเขาเผ่าม้งมีความ

รู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ แต่เนื่องจากเกษตรกรชาวเขาจะไม่ค่อยสนใจที่จะรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่จะทำให้มีการปฏิบัติมากขึ้น ซึ่งจะมีแนวความคิดทางด้านการค้ามากกว่า ทำให้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ มีการปฏิบัติเพียงปานกลางเท่านั้น การที่เกษตรกรชาวเขาเผ่าม้งไม่ค่อยสนใจ เพราะเกรงว่าเจ้าหน้าที่จะไปขัดขวาง ในการประกอบอาชีพในการปลูกดอกไม้ และผักผลไม้ ซึ่งจากการศึกษา พบว่า เจ้าหน้าที่ป่าไม้และเกษตรกรชาวเขา มีความไม่เข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างความต้องการของเกษตรกรชาวเขา กับ ความต้องการในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ ส่วนเกษตรกรชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง มีการปฏิบัติเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในระดับปานกลางเช่นกัน แต่ค่าเฉลี่ยในการปฏิบัติมากกว่าเกษตรกรชาวเขาเผ่าม้ง ในประเด็นเกี่ยวกับการป้องกันรักษาป่า การปลูกป่า การเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ส่วนการประชาสัมพันธ์การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง ส่วนการป้องกันไฟป่า มีการปฏิบัติในระดับมาก ซึ่งกล่าวได้ว่า เกษตรกรชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงมีความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ตามหลักการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยเฉพาะการป้องกันไฟป่า เช่น การทำแนวป้องกันไฟป่า การดับไฟป่า เป็นต้น และเกษตรกรชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง มีการใช้ภูมิปัญญาในการอนุรักษ์ป่าไม้ ในรูปแบบความเชื่อ กฎเกณฑ์ประเพณี มีพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และระบบนิเวศป่า เช่น พิธีบวชป่า การผูกสายสะดือทารกไว้ที่ต้นไม้ การทำไร่มุนเวียน และการสร้างแนวกันไฟป่า ตลอดจนมี วัฏจักรการดำรงชีวิตที่เกี่ยวข้องกับป่าไม้ ซึ่งปัจจุบันกิจกรรมดังกล่าวได้มีการขยายตัวกว้างขวางขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ (สมเกียรติ ,2540) ที่ได้พบว่า ชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงส่วนใหญ่เห็นด้วยกับป่าไม้ขึ้นเองโดยธรรมชาติ เนื่องจากชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงเป็นพวกอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และปล่อยให้ป่าไม้ขึ้นเองตามธรรมชาติแบบยั่งยืน ถ้ามีการตัดไม้หนึ่งต้นต้องมีการปลูกทดแทนห้าต้นในพื้นที่ที่ตัดไม้ และมีความคิดว่า การปลูกป่าเป็นหน้าที่ที่ต้องร่วมกันรับผิดชอบเพราะป่าไม้ให้ทั้งอาหาร และยารักษาโรคเป็นแหล่งน้ำลำธารในการประกอบอาชีพการเกษตรอีกด้วย และจากการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง ลักษณะส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคมและอื่น ๆ กับอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของเกษตรกรชาวเขาเผ่าม้งและเผ่ากะเหรี่ยง ซึ่งเป็นการทดสอบปัจจัยที่มีผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของเกษตรกรทั้งสองเผ่า พบว่า ไม่มีปัจจัยใดที่มีผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของเกษตรกรชาวเขาเผ่าม้ง แต่เกษตรกรชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงนั้น พบว่า การเข้าร่วมสมาชิกองค์กรหมู่บ้าน ,ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเกษตรเชิงอนุรักษ์ มีผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เนื่องจากชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงมีการสืบทอดวัฒนธรรม ประเพณี ที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ดังกล่าว เป็นการถ่ายทอดความรู้ ภูมิปัญญาพื้นบ้าน ซึ่งผู้ที่เป็นสมาชิกองค์กรในหมู่บ้านก็ได้มีปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ให้แก่ลูกหลานและเพื่อนบ้านด้วย ซึ่งก็

ส่งผลให้ปัจจัยด้านการเข้าร่วมสมาชิกองค์กรหมู่บ้าน ,ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเกษตรเชิงอนุรักษ์ มีผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของเกษตรกรชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง

การทดสอบสมมติฐาน พบว่า การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของเกษตรกรชาวเขาเผ่าม้งและเผ่ากะเหรี่ยง มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยเกษตรกรชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงจะมีการปฏิบัติในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มากกว่าเกษตรกรชาวเขาเผ่าม้ง โดยเฉพาะประเด็นการป้องกันไฟป่า การป้องกันรักษาป่า และการเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ถึงแม้ว่าการปลูกป่าของเกษตรกรชาวเขาเผ่าม้งจะมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงกว่าเกษตรกรชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงแต่ก็อยู่ในระดับใกล้เคียงกัน เนื่องจากเกษตรกรชาวเขาเผ่าม้งอาศัยอยู่ใกล้บริเวณศูนย์พัฒนาโครงการหลวงอินทนนท์ จึงทำให้มีโอกาสเข้าร่วมการปลูกป่ามากกว่าเกษตรกรชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ซึ่งประเด็นการปลูกป่า และการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ พบว่า การปฏิบัติของเกษตรกรชาวเขาทั้งสองเผ่าไม่มีความแตกต่างกันด้วย นอกจากนี้จะเห็นได้ว่าเกษตรกรชาวเขาเผ่าม้งมีการปลูกพืชในระบบเชิงเดี่ยว ส่วนเกษตรกรชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงจะมีการปลูกพืชในระบบไร่หมุนเวียนด้วย ซึ่งจากการปฏิบัติเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ที่แตกต่างกันนั้น อาจเป็นผลมาจากความแตกต่างของการเข้าร่วมสมาชิกองค์กรหมู่บ้าน ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเกษตรเชิงอนุรักษ์ และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ของเกษตรกรชาวเขาเนื่องจากปัจจัยดังกล่าวมีผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของเกษตรกรชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ซึ่งสอดคล้องกับ (สมเกียรติ ,2540) ที่พบว่าชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงส่วนใหญ่เห็นด้วยกับป่าไม้ขึ้นเองโดยธรรมชาติ ส่วนชาวเขาเผ่าม้งไม่ค่อยเห็นด้วย เนื่องจากชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงเป็นพวกอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มากกว่าชาวเขาเผ่าม้ง ดังนั้นการที่จะวางแผนการดำเนินงานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยเฉพาะพื้นที่สูงที่มีเกษตรกรชาวเขาอาศัยอยู่ ควรต้องคำนึงถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ได้แก่ การให้ข้อมูลข่าวสารในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ การเข้าร่วมสมาชิกองค์กรหมู่บ้านของเกษตรกร และการพัฒนาจัดอบรมให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ตลอดจนระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ของเกษตรกรชาวเขา และต้องตระหนักถึงความต้องการที่แท้จริงของเกษตรกร โดยในการดำเนินการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ จะต้องให้มีความสอดคล้องและเป็นไปในทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับ (สมนึก ,2519) กล่าวไว้ว่า การอนุรักษ์ทรัพยากรเป็นเรื่องสำคัญซึ่งจะสำเร็จลงได้ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่าย ให้เกิดความรักความหวงแหนเห็นความสำคัญ และความจำเป็นในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การใช้ทรัพยากรอย่างใดอย่างหนึ่งจำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงทรัพยากรอื่นในเวลาเดียวกันด้วย เพื่อให้ทรัพยากรป่าไม้ มีปริมาณมากยิ่งขึ้นในอนาคตต่อไปด้วย

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัย มีข้อเสนอแนะบางประการ อันเป็นประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของเกษตรกรชาวเขาเผ่าม้งและเผ่ากะเหรี่ยง ในเขตศูนย์พัฒนาโครงการหลวงอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ ดังนี้

1. จากการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของเกษตรกรชาวเขาเผ่าม้งและเผ่ากะเหรี่ยง จะเห็นได้ว่า มีการปฏิบัติเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในระดับปานกลาง โดยเกษตรกรชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง มีการปฏิบัติในการป้องกันไฟป่าในระดับมาก รัฐควรส่งเสริมให้มีการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนสนับสนุนด้านวิชาการและงบประมาณ เครื่องมืออุปกรณ์ ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ในการเผยแพร่ความรู้และประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของเกษตรกรชาวเขาเผ่าม้งและเผ่ากะเหรี่ยง มีการปฏิบัติในระดับปานกลาง ซึ่งรัฐควรให้ความสำคัญ ของการเผยแพร่ความรู้และประชาสัมพันธ์ ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ให้มากขึ้น โดยเจ้าหน้าที่ต้องไปพบปะชาวบ้านให้บ่อยขึ้น จัดทำสื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ให้ทั่วถึงและเหมาะสมกับชาวเขา ในการที่จะรับข้อมูล เพื่อกระตุ้นให้เกิดการปฏิบัติมากขึ้น ส่วนการป้องกันรักษาป่า และการปลูกป่า เกษตรกรชาวเขาเผ่าม้งและเผ่ากะเหรี่ยง มีการปฏิบัติ ในระดับปานกลางและมีค่าระดับการปฏิบัติเฉลี่ย น้อยกว่าทุกประเด็นที่กล่าวมา รัฐควรให้ความสำคัญและให้ชาวเขาได้มีส่วนร่วมในการ ตรวจสอบพื้นที่ป่าในเขตรับผิดชอบของหมู่บ้าน โดยเจ้าหน้าที่เข้าไปร่วมปฏิบัติ และให้คำปรึกษาแนะนำวิธีการป้องกันรักษาที่ถูกต้อง ซึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐควรมีการปฏิบัติอย่างเคร่งครัดเช่นกัน เนื่องจากชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยงมีการสืบทอดวัฒนธรรม ประเพณี ที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ดังกล่าว เป็นการถ่ายทอดความรู้ ภูมิปัญญาพื้นบ้าน ซึ่งผู้ที่เป็นสมาชิกองค์กรในหมู่บ้านก็ได้มีปลูกฝังจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ให้แก่ลูกหลานและเพื่อนบ้านด้วย ซึ่งก็ส่งผลให้ปัจจัยด้านการเข้าร่วมสมาชิกองค์กรหมู่บ้าน ,ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเกษตรเชิงอนุรักษ์ มีผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของเกษตรกรชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง รัฐบาลจึงคำนึงถึงปัจจัยที่มีผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของเกษตรกรชาวเขา และตระหนักถึงความต้องการที่แท้จริงของชาวเขาด้วย และส่งเสริมให้มีการปลูกป่า โดยจัดโครงการปลูกป่าของรัฐ และนำต้นไม้ที่เหมาะสมกับพื้นที่ มาปลูก เพื่อเพิ่มปริมาณพื้นที่ป่าไม้ โดยปลูกฝังจิตสำนึกในการหวงแหนและอนุรักษ์ป่าไม้ให้แก่ทุกคน และสร้างความเข้าใจที่ดีซึ่งกันและกันในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้

2. ในการศึกษาซึ่งพบว่า การปลูกป่าของเกษตรกรชาวเขาเผ่าม้งจะมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติสูงกว่าเกษตรกรชาวเขากะเหรี่ยงแต่ก็อยู่ในระดับใกล้เคียงกัน เนื่องจากเกษตรกรชาวเขาเผ่าม้งอาศัยอยู่ใกล้บริเวณศูนย์พัฒนาโครงการหลวงอินทนนท์ จึงทำให้มีโอกาสเข้าร่วมการปลูกป่ามากกว่าเกษตรกรชาวเขาเผ่ากะเหรี่ยง ดังนั้นในการส่งเสริมและแนะนำการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้แก่เกษตรกร ควรดำเนินการให้ครอบคลุมทั่วพื้นที่ โดยให้ทุกคนมีโอกาสในการรับรู้ข่าวสารและเข้าร่วมปฏิบัติกิจกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เพื่อให้การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. ในการทดสอบสมมติฐาน เพื่อเปรียบเทียบการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของเกษตรกรชาวเขาเผ่าม้งและเผ่ากะเหรี่ยง พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นในการวางแผนการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ควรจะต้องมีการคำนึงปัจจัยที่ส่งเสริมให้มีการปฏิบัติ ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มากขึ้น ทั้งการได้รับข้อมูลข่าวสาร การเข้าร่วมในกิจกรรมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ โดยเน้นให้ความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ให้อยู่ในทิศทางเดียวกัน และเน้นให้มีการฝึกอบรม เผยแพร่ความรู้ และประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อย่างต่อเนื่อง และบ่อยครั้ง ซึ่งจะก็ให้เกิดการพัฒนาความรู้และจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ อันจะส่งผลให้เกษตรกรชาวเขาทั้งเผ่าม้งและเผ่ากะเหรี่ยงมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะการเปรียบเทียบการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของเกษตรกรชาวเขาเผ่าม้งและเผ่ากะเหรี่ยง ในเขตศูนย์พัฒนาโครงการหลวง อินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อให้งานศึกษาวิจัย การเปรียบเทียบการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของเกษตรกรชาวเขาเผ่าม้งและเผ่ากะเหรี่ยง มีประโยชน์ ต่อการดำเนินงานการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องต่อไป ควรศึกษาถึง

1. ควรศึกษาถึงในเรื่องของป่าชุมชน และเปรียบเทียบบทบาทการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่มีปัญหา การพึ่งพาประโยชน์จากป่าไม้

2. ในการวิจัยครั้งนี้ มีการศึกษาในพื้นที่แคบเพียง ในเขตศูนย์พัฒนาโครงการหลวงอินทนนท์ จังหวัดเชียงใหม่ ควรจะศึกษาเปรียบเทียบเกษตรกรชาวเขาเผ่าม้งและเผ่ากะเหรี่ยง ในแต่ละจังหวัด เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ เพื่อทราบถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ว่าเกษตรกรชาวเขาทั้งสองเผ่า ซึ่งอยู่ต่างถิ่นกัน มีการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เป็นอย่างไรบ้าง

3. ควรศึกษาถึงการประยุกต์การใช้ภูมิปัญญา ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของเกษตรกรชาวเขาเผ่าม้งและเผ่ากะเหรี่ยง

4. ควรศึกษาการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วม ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของเยาวชนชาวเขาเผ่าม้งและเผ่ากะเหรี่ยง

5. ควรศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ และเปรียบเทียบแต่ละปัจจัยกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของเกษตรกรชาวเขาเผ่าม้งและเผ่ากะเหรี่ยง